

GESTALTNINGSPROGRAM TORSHÄLLA HAMNOMRÅDE

2019-02-08

BAKGRUND

Torshälla hamn står inför en upprustning i det korta perspektivet och samtidigt inför en långsiktig utveckling. Området har pekats ut som ett fokusområde i Utvecklingsplanen för Torshälla och är tillsammans med Krusgården redan ett väl förankrat område i staden.

De senaste åren har gästhamnens aktivitet varit låg och underhållet av hela hamnområdet är eftersatt.

På lång sikt är avsikten att med hjälp en ny bro flytta över gästhamnsplatserna till Krusgårdssidan och skapa ytterligare aktivitet i parken. På så sätt kommer attraktiviteten och behovet att av en god utemiljö i hela hamnområdet att öka.

INLEDNING

Syfte

Gestaltningssprogrammet har tagits fram i syfte att skapa förutsättningar för att genomföra en enhetlig och medveten upprustning på lång sikt i Torshälla hamn.

Gestaltningssprogrammets innehåll och funktion

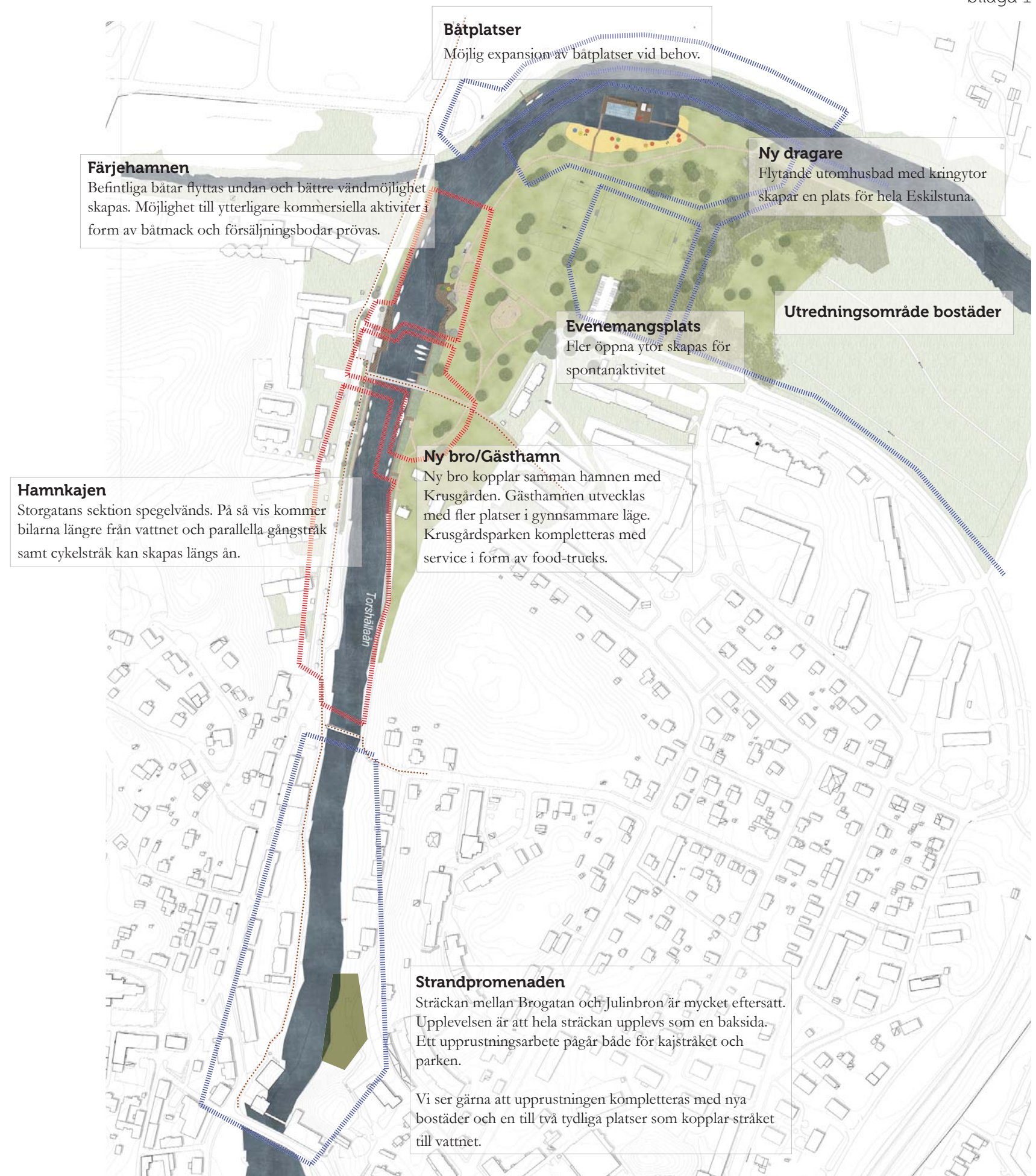
Avsikten med gestaltningssprogrammet är att för berörda parter fastställa materialitet och skala som skall vara genomgående för hela området. Handlingens avsikt är att hitta en nivå som uttrycker en ambition och kvalitetsnivå som alla inblandade enheter skall kunna leva upp till i både investering och skötsel.

Dokumentets status

Gestaltningssprogrammet skall ge vägledning till kommande projekteringar och utredningar. Det är inte att se som en förprojektering utan skall läsas som en guideline för val av material och prioriteringar i strukturen. Tillsammans med förstudien utgör gestaltningssprogrammet också en anvisning om hur kommande detaljplaneprocess skall utformas.

Processen

Gestaltningssprogrammet har tagits fram parallellt med arbete med visionsförslagen i förstudien. Det har varit ett stort antal dialoger och workshops såväl inom kommunkoncernen och med externa aktörer inom näringsliv och med båtföreningar. Utvecklingsförslag från tidigare dialoger inom ortsutvecklingsarbetet har även använts som underlag i utvecklingen av hamnen och hamnområdet.

ANALYS OCH IDÉ

Befintlig situation / förutsättningar

Hamnområdet är utsträckt och består idag av flera olika karaktärer. Dessa skall även i framtiden vara tydliga och väldefinierade. Däremot skall området uppfattas som tryggt och enhetligt i form av detaljeringsgrad och materialitet. Avsikten är att upplevelsen av hela hamnområdet är att det skall vara till för både båtar, rörelse på land och vistelse.

I gestaltningsprogrammet har olika geografiska delområden definierats eftersom dessa sinsemellan har olika förutsättningar. Inom varje delområde kan prioriteringarna variera i framtiden beroende på övriga yttre faktorer som inte behandlas i detta dokument (tex kompletteringsbebyggelse, eller förändring av båtplatser) men avsikten är att materialiteten, karaktären och grundsturen skall hålla för dessa förändringar över tid.

Stadsbyggnadsförvaltningen och Kultur och fritidsförvaltningen ansvarar för drift och underhåll av hamnen och parkmiljön. Kultur och fritidsförvaltningen administrerar uthyrningen av de fasta båtplatserna. En entreprenör ansvarar för båtplatserna och servicen i gästhamnen.

Hamnmiljön har under de senaste åren upplevts eftersatt.

Befintliga material

Hamnen och hamnområdet är utbyggt under många år och materialen har varierat. De klassiska enkla träbryggorna dominerar de äldre delarna men på senaste åren har flera udda inslag som L-stöd och gabioner adderats.

Gestalningsidé

Grundförutsättningen för hamnen är att skapa en enkel och självklar struktur som kan utvecklas över tid. Genom att justera de befintliga cykelstråken kan naturliga kopplingar åstadkommas och ett enklare rörelsemönster skapas. Utifrån denna grund kan både stora och små tillägg adderas till en ny helhet.

Materialitet

Materialen i förslaget är relativt klassiska och försöker vara tidlösa. Lika mycket för att inte konfrontera det befintliga som för att kunna adderas i omgångar över tid. Växtmaterialen är flexibelt och måste anpassas till respektive skötselverksamhet. Det är viktigare att de planteringar som skapas lever och mår bra än att försöka skapa tillfälliga eller lokala punktinsatser.

Tillägg

I dokumentet presenterar vi ett antal tillägg som vi ser som relevanta i dagens situation, dokumentet skall dock kunna leva över en längre tid och efter en ny detaljplan kan andra tillägg vara aktuella. Dessa tillägg bör dock hela tiden relateras till den historiska miljön och den befintliga kontexten. Generellt läggs fokus i gestalningen på detaljeringen och materialiteten i objektet snarare än formuttrycket.

Hamnkajen

Befintlig situation

Hamnkajen upplevs idag som otrivsamt. Underhållet är eftersatt och läget är utsatt med bilvägens placering precis i linje med slänkrönet. Storgatans nuvarande sektion omöjliggör säkra kopplingar mellan kajen och befintliga gångstråk.

Förslag

Upprustningen kan påbörjas omgående med att renodla och sköta ytorna. Genom att justera trafiksituationen så att man skapar en gång- och cykelväg närmst kajen skapas en betydligt lugnare och tryggare miljö för finpromenader längs vattnet.

Materialen förslås fortsätta vara genuina och robusta. Stenmjöl i huvudsak och trä i bryggorna. Granitkajen synliggörs där så är möjligt. Ytterligare ett smalt granitstråk placeras i stenmjölsytan för att skapa en högre detaljeringsgrad samt underlätta promenaden ur tillgänglighetssynpunkt.

Långa stråket föreslås små identitetsskapande platser. Dessa definieras av granitmurar och ges goda sittmöjligheter av trä. Idén är att skapa en liten men tydlig punkt som bjuder in de som promenerar till att stanna upp. På så vis kan man också addera flera platser vid eventuellt framtida behov.

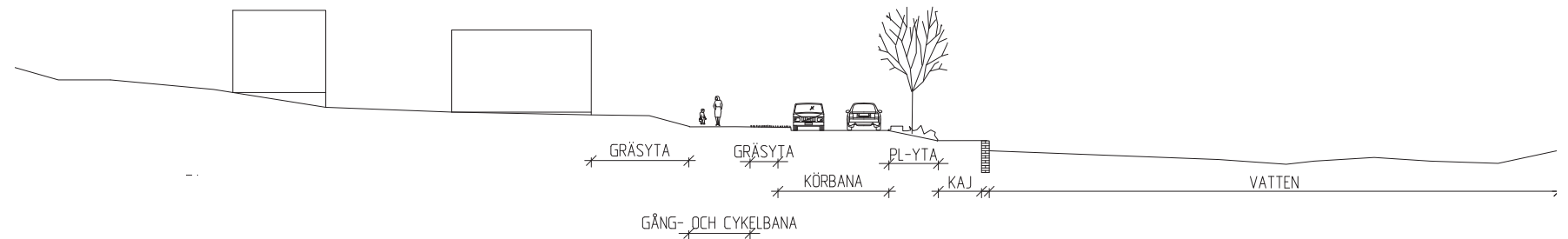
Eftersatt underhåll där kantstenar lutar och ogräset tar över.

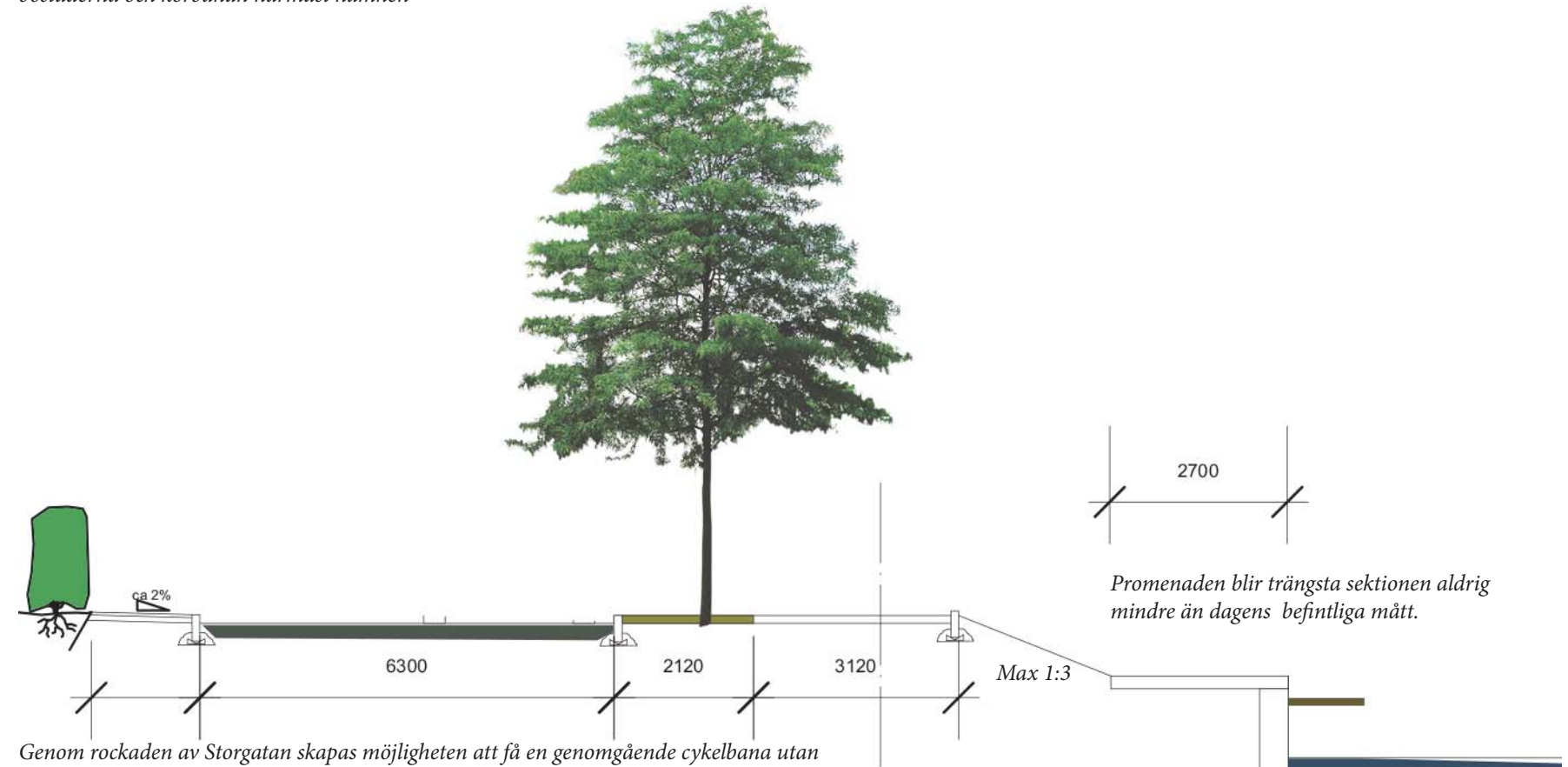
Befintliga trappor kopplar inte ihop delarna längre och leder rakt ut i biltrafiken.

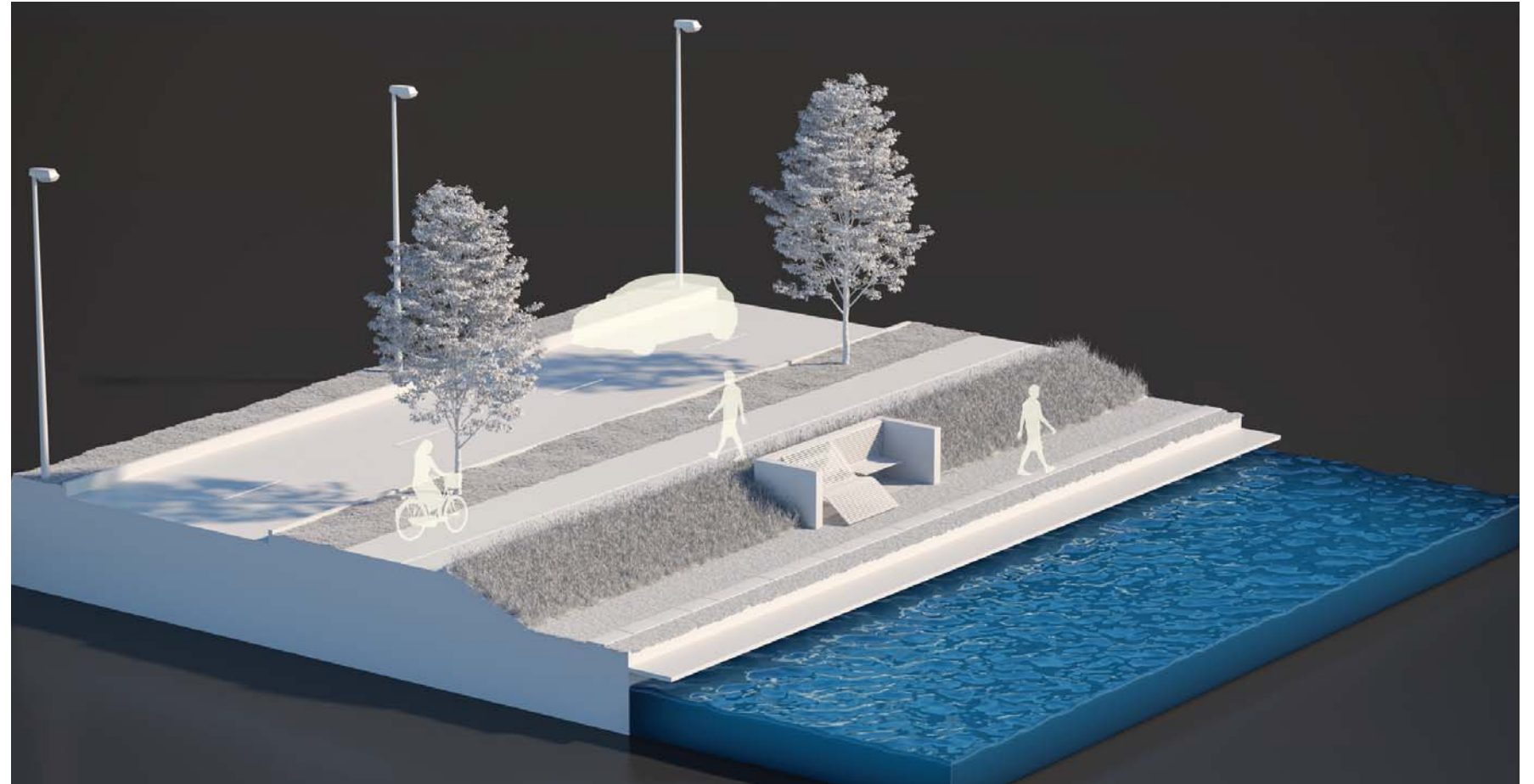
Det grövre gruset sprids ut och ligger på både granit och trä.

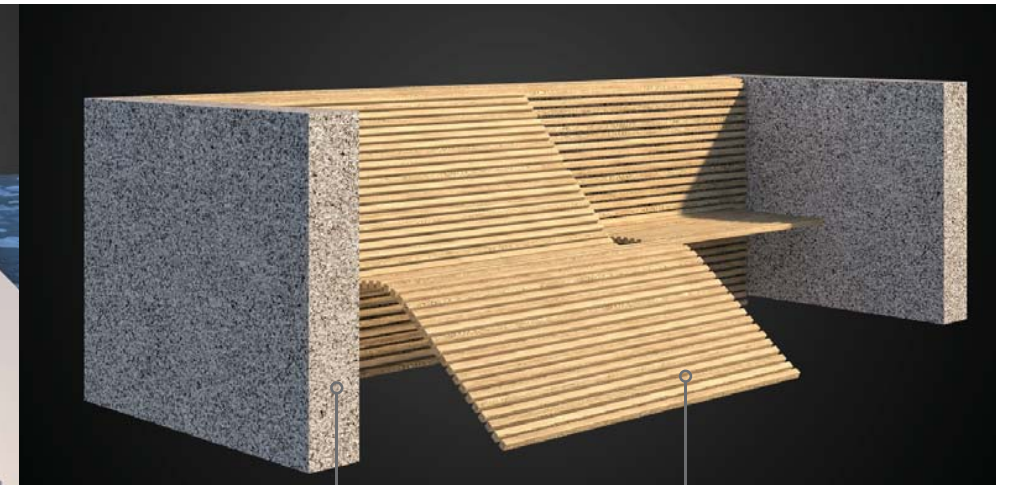
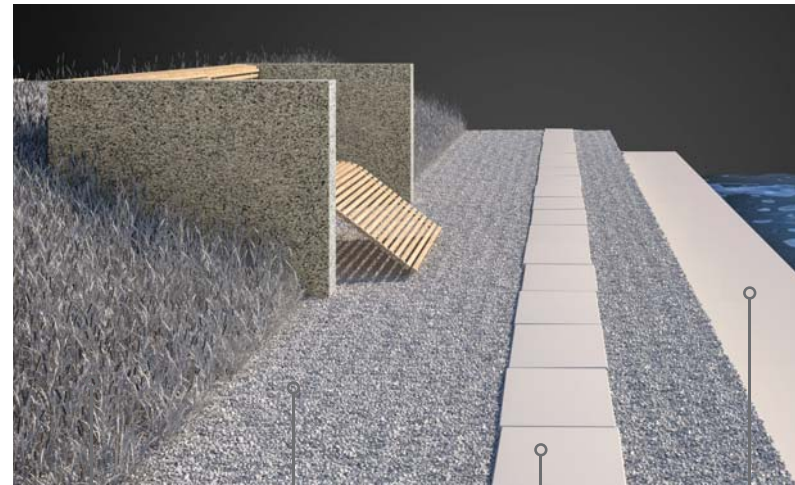
Principell befintlig sektion med gång- och cykelbana närmast bostäderna och körbanan närmast hamnen

Genom rockaden av Storgatan skapas möjligheten att få en genomgående cykelbana utan störande infarter. Dessutom fredas kajpromenaden då bilarna kommer att röra sig betydligt längre bort. I grönzonen kan lokala stoppfickor skapas för i och urlastning till båtarna.

Referensbild på hållar i stensmjöl. (Berlin)

BELYSNING

Enkel belysning under bänkarna skapar tydliga platser vid skymning

SLÄNTVEGETATION

Sammansättning och komplexitet anpassas till skötselnivå

STENMJÖL

Packad yta 0-4 med endast tunt lager av rörligt flis

GRANITSTRÅK

Trampstråk av granit

TRÄDÄCK

Befintlig trädäck lagas och renhålles

KRYSSHAMRAD BJÄRLÖVSGRANIT

tjocklek 230mm
höjd= 1300mm

OBEHANDLAD BANGKIRAI

Hyvlad ca 44x44mm
Bärande stål svartlackeras

Gästhamn/Ny bro

Befintlig situation

Det periodvis kraftigt strömmande vattnet en svårighet för hela hamnen, framför allt vid angröring. Dessutom upplevs gästhamnen idag som otrivsamt och utsatt från biltrafik med buller. För att åtgärda problemen har man succesivt byggt bullerskärmar och insynskydd som nu skapar en uppdelning av platsen där övriga trafikanter/boende förlorat kontakten med vattnet.

Ställplatserna för husbilar har dålig beläggning och upplevs inte vara attraktiv på grund av placering i direkt anslutning till biltrafik och industrikarakteren. Kopplingen till Krusgården är obefintlig eller åtminstone svårtillgänglig då man måste promenera ned till Julinbron och sedan tillbaka längs ån.

Infrastrukturen för både besökare och permanenta båtar är relativt god med septitömning och möjlighet för kranupptagning och iläggning av större båtar. Kapellmakare och motorservice finns i nära anslutning.

Förslag

Ombyggnationen i sin helhet kräver en ny detaljplan, inklusive vattendom

Genom att koppla samman de båda sidorna med en ny bro skapas möjligheten att flytta över gästhamnen till den gynnsammare östra sidan. Gästhamnen utökas med ytterligare ett antal långskeppsfortöjda båtar innanför bron. Serviceanläggningen är i relativt gott skick och kan fortsätta nyttjas i befintligt läge.

Hamnbyggnaden är i relativt gott skick. Driftsentreprenören upplever dock att byggnaden är för sluten och avsidat för att få en fungerande kioskverksamhet.

Avskärmande plank har byggts ut för att skapa en trivsammare miljö för gästbåtarna.

Det strömmande vattnet gör att båtarna föredrar att lägga sig med långskeppsförtöjning.

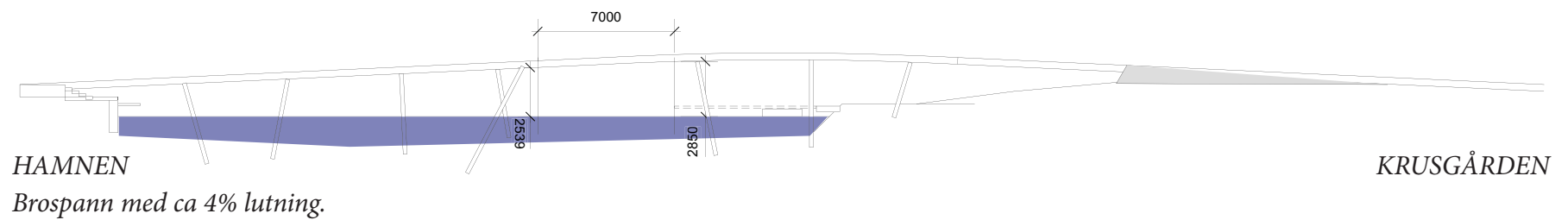
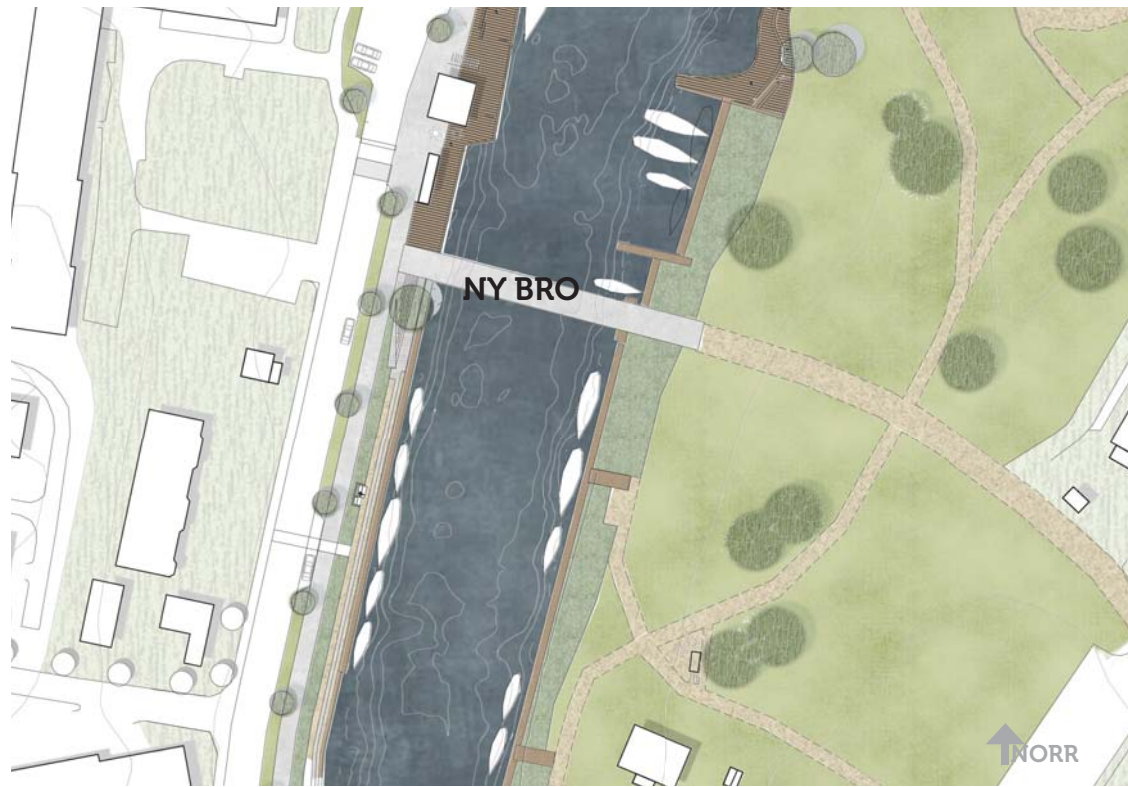
Gästhamnens eluttag, idag tillsammans med unga träd och buskar.

Avskärmingen har på delar fått tak och informationsutställning om Torshälla.

Gästhamnens förtöjning idag. Enkla pålar och rep.

Ny bro

Nya bron kopplar på ett tydligt sätt Krusgården till Torshälla hamn. Avsikten är att skapa en tillräckligt hög bro för att möjliggöra att mellanstora motorbåtar kommer under. Den höjden har i dialoger med båtklubbarna satts till mellan 2,5-3,0 meter.

I förslaget möter bron Storgatans befintliga höjd och blir på så sätt det naturliga avslutet av Hamnkajens nedsänkta promenad. Det gör att cykeltrafiken på ett självklart sätt möter gång- och cykelbanan och man kan ta sig vidare längs den västra sidan.

På den östra sidan landar den föreslagna bron i ondulerad terrängformation. Stora mjuka linjer i terrängen fylls upp och möter brofästet en bit in i parken. På så sätt möjliggörs kommunikation längs med vattnet samtidigt som den seglingsfria höjden ökas.

I bron byts materialpaletten till modernare material. Rostfria stålplåtar leder tankarna till Nybys ståltillverkning som ligger granne och betongen blir ett naturligt val för brokonstruktionen som då kan bli relativt tunn och smidig. Även räcken utförs i rostfritt stål, min 1,40m högt.

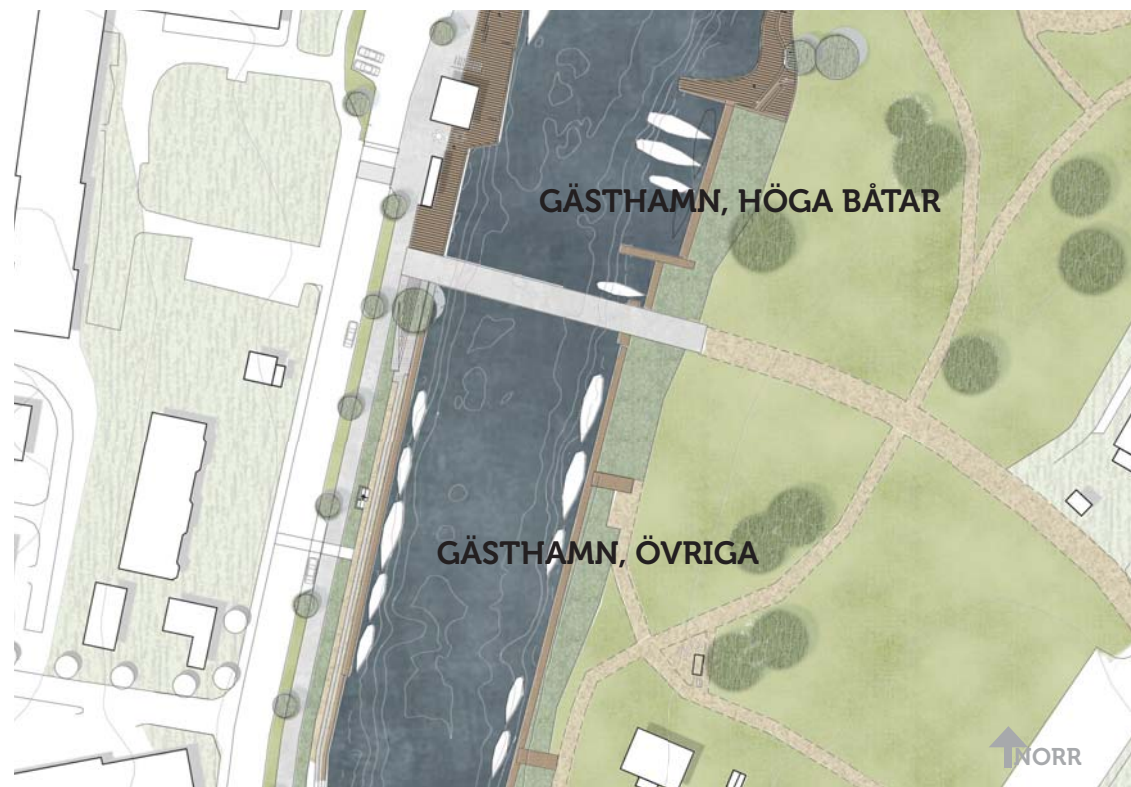
Bron blir karaktärsfull med sina asymmetriska pålar och tydliga materialitet. Uttrycket är dock underordnat platsen i stort och intrycket kommer att bli tydligt utan att ta över helhetsupplevelsen.

Rostfria asymmetriskt lutande pelare.

Rostfritt räcke på tunn betongkonstruktion.

Gästhamn

Gästhamnen byter sida och hamnar på så sätt i både ett lugnare och soligare läge på den östra sidan om ån.

Båtplatserna för höga eller mastade båtar blir någon eller några platser fler än idag men framförallt förbättras möjligheterna genom att strandlinjen muddras ur och på så sätt skapas lugnare vatten kring de tvärställda båtarna. Vidare studier krävs för att beräkna möjligheterna till ytterligare strömvaskande element.

Innanför den nya bron ersätts dagens vinkelräta uthyrningsplatser med en längre sträcka av långskeppsförtöjda gästplatser. På så vis ökar tillgängligheten och man kan räkna med att antalet dagbesökare ökar med enklare angöring och tydligare målpunkter.

Dagens serviceanläggning med hygienutrymmen och septitömning behålles och möjligheten till enkel koppling mellan bron och båtplatserna ses över. I det korta perspektivet kompletteras servicen i Krusgårdsparken med nya uppställningsplatser för food-trucks.

Generellt utförs båtplatserna med liknande träbryggor som idag. Grundläggningen sker med enklare pålar och ett kontinuerligt underhåll kommer att krävas. Hela gästhamnen förses med eluttag, även den långskeppsförtöjda delen.

Färjhamnen och Krusgårdsparken

Befintlig situation

Turbåtar kan idag lägga till och vända men upplevelsen är att det är trångt. Bentliga båtar ligger förankrade sedan länge och upptar stor plats, både fysiskt och visuellt.

Krusgårdssidan har ingen tydlig koppling till hamnen.

Förslag

Ombyggnationen kräver delvis ny detaljplan inklusive vattendom.

Det befintliga hamnområdet öppnas upp och vissa ytterligare tillägg skapas. Det finns en efterfrågan på en båtmack och möjligheten att skapa utrymme för denna finns om de permanenta båtarna flyttas längre norrut i ån.

Hamnen har en potential för näringslivet med tillfällig försäljning av både mat och tex hantverk. I detta skede ser vi dock inte behovet av någon ytterligare byggnation utan skulle ytterligare ytor behövas ser vi att detta löses med kommunens flyttbara evolutionsbodas. I samband med att ytorna tas i anspråk förtydligas gränser och lämplig enhetlig möblering bestäms.

Genom att muddra ur strandlinjen på Krusgårdssidan skapas enklare vändningar och en möjlighet för större båtar att komma in. Men framförallt skapas en fin platsbildning med bra eftermiddag- och kvällssol.

Krusgårdsparken har utvecklats mycket senaste åren. Koppling till vattnet är dock fortfarande begränsad och service-nivån är låg.

Hamnmiljön har delvis rustats och framförallt byggnaden är i gott skick. Dock är objekt och utformning av material varierat och ger ett tillfälligt intryck.

Inom en liten yta finns tre olika bänktypor gränser sammanfaller inte med materialbyten.

I hamnområdet har vegetationen inte hållits efter sista åren.

Större båtar har sin uppställning med angöring från hamnen vilket skapas viss otydlighet i hur offentliga bryggorna är.

Många av de större båtarna har legat stilla länge och helhetsupplevelsen skulle vinna på att flera av dessa flyttades till ett mindre exponerat ställe.

Båtmack

I detaljplaneprocessen avses eventuella tillståndsfrågor och utredningar rörande båtmacksverksamheten att utredas. Det är inte aktuellt med en kommunal båtmack.

Turbåtarna

I dialogerna har det framkommit önskemål om ytterligare aktiviteter i Torshälla för att kunna skapa nya turer för övriga Mälardalen. Krusgårdens utveckling kan vara en tydlig sådan dragare.

Krusgårdsparken

Parken är välfungerande idag och nya tillägg har adderats sista tiden. På samma sätt handlar det även i detta skede att ytterligare addera snarare än att omgestalta helheten.

Gradäng

Den nya stora vistelsegradängen som föreslås skall harmoniera med de enklare befintliga träbryggor som finns i området. Det är snarare programinnehållet i dem som justeras och dras åt det mera lekfulla hållet. Konstruktionen vilar på land och avsikten är att utnyttja det vattennära läget utan att tvingas till kostsamma kajkonstruktioner.

I gradängerna skall ges plats för alla generationer och vissa sittmöjligheter skall finnas med både rygg- och armstöd.

Service

I anslutning till de stora vistelseytor som skapas föreslås en serviceplats i form av uppställning för en food-truck. I projektet har behovet av en toalett i Krusgårdsparken belyst utan att kunna ge ett tydligt svar på när och var den skall placeras. Vatten och avlopp finns tillgängligt i dagens parkentré i öster.

Möjligheten till båtmack skapas på den västra sidan av ån.

Det nya trädäcket kopplar Kuårdsparken till vattnet och skapar härliga hängtytor på kvällarna.

I en övergångsperiod kan evenamangs/evolutionsbodarna fungera för att skapa möjlighet till kommersiella aktiviteter i hamnen. På så sätt kan platser prövas utan att kostsamma investeringar krävs.